

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

**ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ
У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО
ПРОСТОРУ**

**HIGHER EDUCATION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT
OF INTEGRATION TO EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

Рекомендовано Вченою радою
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"
Протокол № 2 від 28 жовтня 2013 р.

Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
"Консалтинг і Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Ляшенко О.І., Коцур В.П.,
Рик С.М., Онкович Г.В.

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" – Додаток 1 до Вип. 31, Том II (44) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – К.: Гнозис, 2013. – 506 с.

Humanitarian Bulletin SU "Pereyaslav-Khmel'nitsky Pedagogical University by H.Skovoroda" - Supplement 1 to Vol. 31, Volume II (44): Thematic Issue "Higher Education in Ukraine in the context of integration into the European educational space." - K.: Gnosis, 2013. - 506 p.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору. Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також - умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISBN 978-966-8840-94-4(2)

- © Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2013 р.
- © НТУУ "Київський політехнічний інститут", 2013 р.
- © Східно-Європейський Інститут Психології, 2013 р.
- © Видавництво "Гнозис", 2013 р.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИПУСК

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Додаток 1 до Вип. 31, том II (44), 2013 р.

Тематичні рубрики випуску:

Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти
в Україні, Європі та світі

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні
засоби реалізації в Україні, Європі та світі

Філософія та психологія освіти

Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт

Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації

Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження європейських
стандартів вищої освіти в Україні

ЛОГВІНЕНКО В. Г.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра кібернетики та інформатики,
Сумський національний аграрний
університет, м. Суми

АПОСТЕРІОРНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ВНУТРІШНЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті розглядається питання щодо розробки та застосування технології апостеріорного оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Ключові слова: *якість освіти, апостеріорне оцінювання, навчально-пізнавальна діяльність студента, технологія апостеріорного оцінювання, показники оцінювання.*

В статье рассматривается вопрос разработки и применения технологии апостериорного оценивания учебно-познавательной деятельности студентов.

Ключевые слова: *качество образования, апостериорное оценивание, учебно-познавательная деятельность студента, технология апостериорного оценивания.*

The question about the development and application of technology posteriori estimation of teaching and educational activity of the students, is considered at the article.

Key words: *quality of education, a posteriori evaluation, educational and cognitive activity of the student, the technology of a posteriori estimation*

Постановка проблеми. Якість вищої освіти України розуміється нами як якість освіти особистості. Ніякі результати не можуть бути добрими (якими б великими вони не були), якщо той, хто навчається, може досягти більшого, та ніякі результати (якими б незначними вони не були), не можна визнавати добрими, якщо вони відповідають максимальним можливостям особистості. Тоді ж час, навчальний процес потрібно організувати таким чином, щоб він найбільше адекватно відповідав сучасним тенденціям розвитку як національній, так і світової освіти [1].

Все це дає підстави говорити про зовнішні та внутрішні механізми забезпечення якості навчання [2, с.28]. Внутрішні механізми задля забезпечення якості навчального процесу (поліпшення ефективності адміністрування, літвізації навчально-виховної діяльності, виявлення прогалин у знаннях учнів, проведенні дослідницької роботи щодо раціональності педагогічної методики тощо) включають збір даних про певні характеристики учнів і показники їх розвитку; ресурси; конкретні факти порушення технологічності освітнього процесу та окремих його етапів, умов тощо. Цілі, завдання таких систематичних, планомірних і систематизованих досліджень мають бути оптошеними заздалегідь, результати проаналізованими, узагальненими на відповідний рівні та оприлюдненими. За підсумками на певному рівні потрібно приймати відповідні управлінські рішення, спрямовані на поліпшення наявної якості чи на усунення виявлених недоліків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вдосконалення методик оцінювання діяльності різних освітніх закладів на певних освітніх рівнях привертає увагу багатьох вчених-дослідників. Проблему релевантності оцінювання в контексті трансформації національної освітньої системи розглядається С. Ніколаєнко [3]. Теоретичні підходи щодо визначення якості шкільної освіти висвітлено у роботі О.Я.Савченко [4]. У праці Т.Д.Пуні [5] виділяються функції моніторингу якості освіти як технології дослідження освітньої сфери. Авторка характеризує основи побудови системи моніторингу якості середньої освіти. У статті О.І.Ляшенко [6] наголошується, що одним з умов функціонування конкретного суб'єкта моніторингу є не мета, а передумовою вибору стратегії змін, потрібних для розвитку суб'єкта. Робота Л.І. Лантуха [7] присвячена діагностично-коригуючій функції оцінювання навчальних досягнень учнів.

Питання якості вищої освіти, її моніторингу щорічно піднімаються на Міжнародній науково-практичній конференції «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Удосконалення системи оцінки бакалаврської або магістерської роботи у вищому аграрному навчальному закладі присвячена наша праця [8]. У праці [9] наголошується на визначення ступеня задоволеності внутрішніх споживачів дає оцінку, необхідну для коригування дій в освітніх процесах вузу. Студента, як споживача освітніх послуг, ми розглядаємо як джерело апостеріорної (лат. *posteriori* – заснований на досвіді) інформації. Думка студента щодо оцінки навчально-пізнавального процесу повинна розглядатися як один з аспектів коригування педагогічної діяльності. Тоді і оцінка якості навчально-пізнавальної діяльності студентів, що має [8] як інформаційний аспект (який дає можливість створення автоматизованих банків даних, де розміщено інформацію про особисті та навчальні якості студента), так і управлінський аспект (який

нале на те, що під час навчально-пізнавального процесу кожен студент повинен мати можливість оперативного прогнозування своєї майбутньої діяльності та внесення коректив щодо її покращення) буде більше адекватною та достовірною.

Постановка завдання. Об'єктом розгляду даної статті - оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення дисциплін комп'ютерного циклу на кафедрі кібернетики та інформатики СНАУ. Методом - технологія апостеріорного оцінювання навчально-пізнавальної діяльності на кафедрі кібернетики та інформатики СНАУ. Мета статті - розроблення технології апостеріорного оцінювання якості навчально-пізнавальної діяльності. Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні завдання:

- обґрунтування організаційно-педагогічних засад апостеріорного оцінювання навчально-пізнавальної діяльності;
- визначення параметрів оцінки показника навчально-пізнавальної діяльності студента у процесі вивчення комп'ютерних дисциплін;
- розробка та застосування технології апостеріорного оцінювання навчально-пізнавальної діяльності на кафедрі кібернетики та інформатики СНАУ;
- аналіз деяких отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу. Можливість об'єктивно оцінювати студента у процесі навчально-пізнавальної діяльності досягається дотриманням викладачем відомих педагогічних принципів. Студент вже зі школи має закладені технологічні основи самоконтролю та самооцінки своєї навчальної діяльності, а отже може і повинен бути учасником оцінювання навчально-пізнавальної діяльності у ВНЗ.

Навчальна діяльність може мати для різних студентів різний сенс, що в загальному вигляді й визначає їх мотивацію навчання. Поведінка студента в ході навчання може побуджуватися різними мотивами і, отже, мати різну значимість для студента, а значить і спонукальну силу. Одних студентів у більшій мірі мотивує сам процес пізнання в ході навчання, а інших - відносини з іншими людьми, які виникають в ході навчання. Відповідно до цього прийнято розрізняти дві великі групи мотивів [10]: 1) пізнавальні мотиви, пов'язані зі змістом навчальної діяльності і процесом її виконання; 2) соціальні мотиви, пов'язані з різними соціальними взаємодіями школяра з іншими людьми. Кожна група мотивів розпадається на інші більш конкретні. Знання викладачем мотивації своїх навчаємих є запорукою успішності їх навчання.

Оцінка показника навчально-пізнавальної діяльності студента при вивченні певної дисципліни, на нашу думку, є інтегральною, що включає оцінку фундаментальної наукової, загальнокультурної, практичної підготовки, так і оцінку особистісних якостей, які проявляє кожен студент під час навчаль-

но-пізнавальної діяльності (НПД). Така оцінка природнім шляхом об'єднує змістовно-операціональну, і мотиваційну, і емоційно-вольову, і оцінну, і орієнтирну складові даної діяльності. Це дає можливість визначення зони найближчого розвитку індивідуальних якостей студентів. Оцінювання таких (див. табл. 1) показників дозволяє формуванню загальної оцінки студента під час НПД. Ми також упевнені, що оцінка показника підготовки студента також залежить від якості інформаційно-змістовного наповнення дисципліни.

Таблиця 1.

Показники індивідуальних якостей студента

1. Я навчаюсь для того, щоб усе знати
2. Я навчаюсь тому, що мені подобається процес навчання
3. Я навчаюсь для того, щоб отримати добрі оцінки
4. Я навчаюсь для того, щоб навчитися самому вирішувати певні завдання (задачі)
5. Я навчаюсь для того, щоб бути корисним людям
6. Я навчаюсь для того, щоб викладач був задоволений моїми успіхами
7. Я навчаюсь для того, щоб своїми успіхами радувати близьких, батьків
8. Я навчаюсь для того, щоб за мої успіхи мене поважали інші, товариші

Таблиця 2.

Матриця рангів з результатами опитування 57 експертів

Експерти	Ранги мотивів							
	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
1	6	7	8	1	2	5	4	3
2	6	7	5	1	3	4	2	8
...	...	...	...	...	...	...	...	...
57	6	7	1	3	4	5	2	8
$\sum_{j=1}^m x_{ij}$	225,1	328	294,3	212,4	284,5	349,6	258,7	380,0
Ранжирування	2	6	5	1	4	7	3	8

Як показує наш досвід роботи, якість навчання студентом за дисципліною залежить від багатьох складових: загальної умотивованості студента до навчання в цілому та оцінки показника навчально-пізнавальної діяльності студента за дисципліною. Нами розроблено анкету для оцінювання якості навчально-пізнавальної діяльності, яка містить загальні питання щодо загальних відомостей про студента, його самооцінки вивчення дисципліни, скільки годин на тиждень витрачає на самопідготовку із занять за дисципліною.

комп'ютерного циклу. Анкета містить питання щодо загальної умотивованості студентів до навчання. В анкеті подані твердження, що стосуються самооцінки студентами своїх якостей (показники за табл.1) у процесі вивчення дисципліни комп'ютерного циклу, а також твердження щодо якості інформаційно-наповнення дисципліни комп'ютерного циклу. Анкета містить питання щодо задоволеності студентом своїм процесом навчання за даним циклом.

Розглянемо оцінку загальної умотивованості студентів СНАУ. Найбільш прийнятним методом для розв'язання поставленої задачі є експертний метод аналізу кореляцій [12]. Його сутність полягає в наступному.

1. Формування питання анкети. Звичайно, що при проведенні анкетування необхідно було питання загальної умотивованості студентів до навчання, і тому студентам робився на твердженні «для чого навчаєшся ти сам, що для тебе саме найголовніше». З цією метою у анкеті було надано питання сформульоване за методикою А.И.Божович та И.К.Марковою):

Для чого навчаєтесь Ви самі: що для Вас саме найголовніше – поставте цифру 1; і т.д.; що для Вас має найменше значення - поставте цифру 8; ранжируйте за ступенем значимості у порядку убавання:

- 1. Я навчаюся для того, щоб усе знати
- 2. Я навчаюся тому, що мені подобається процес навчання
- 3. Я навчаюся для того, щоб отримати добрі оцінки
- 4. Я навчаюся для того, щоб навчитися самому вирішувати певні завдання (завдання)
- 5. Я навчаюся для того, щоб бути корисним людям
- 6. Я навчаюся для того, щоб викладач був задоволений моїми успіхами
- 7. Я навчаюся для того, щоб своїми успіхами радувати близьких, батьків.
- 8. Я навчаюся для того, щоб за мої успіхи мене поважали інші, товариші.

За прийнятою методикою ранжування параметрів показника, що, на думку експерта, є найважливішим, присвоюється ранг 1, другому по значущості – ранг 2 і т.д. В анкеті перераховані 8 тверджень, що відповідають 4 позитивним (з 1-го по 4-й) та 4 соціальним (з 5-го по 8-й) мотивам.

2. Опрацювання анкет. Заповнені студентами-експертами анкети листів опитування зводяться в матрицю рангів. У таблиці 2 наведені матриці рангів, що містять результати опитування 57 експертів за вищенаведеним питанням анкети. Одержана інформація далі обробляється таким чином:

2.1. Виконується підсумовування по стовпцях у вказаній табл.2. Результатом такого підсумовування є сума рангів.

2.2. Виконується ранжирування (рядок «ранжирування») факторів. Ранжирування – це впорядкування думок експертів: що для них саме найголовніше.

– кількість експертів (57), n – кількість тверджень (8).

2.4. Розраховується відхилення Δ_i суми рангів від середнього рангу для кожного варіанту теми.

2.5. Розраховується сума квадратів відхилень:
$$S_{расч} = \sum_{i=1}^n \Delta_i^2.$$

2.6. Розраховується коефіцієнт узгодженості думки експертів за Кендаллом (коефіцієнт конкордації):
$$W = \frac{12 \cdot S_{расч}}{m^2 \cdot (n^3 - n)}.$$
 Отримане значення: $W = 0,267$.

2.7. Перевірка значущості і коефіцієнт α конкордації W . З метою перевірки статистичної значущості коефіцієнта конкордації формулюється дві статистичні гіпотези: нульова гіпотеза H_0 – думки експертів не узгоджуються; гіпотеза H_1 – думки експертів узгоджуються. Відомо, що величина $m(n-1)W$ (для $n \geq 3$)

має χ^2 - розподіл с числом ступенів $n-1$. Якщо $\chi^2 = m(n-1)W > \chi_{\alpha}$

можна зробити висновок про те, що ранжировки узгоджені при заданому рівні значущості [13]. Навіть мале значення коефіцієнта конкордації дозволяє зробити висновок про статистичну значущість серед змінних. Отже, отримані результати вказують на те, що коефіцієнт конкордації є значущим.

3. Аналіз отриманих результатів. Анкетування показує, що думки експертів узгоджуються при розгляді питання загальної умотивованості і отримують наступне:

- найголовнішим сьогодні для студента молодшого курсу є пізнавальний мотив «Я навчаюся для того, щоб навчитися самому виконувати певні завдання (задачі)»,
- на 2-му місці теж пізнавальний мотив «Я навчаюся для того, щоб знати»,
- на 3-му місці соціальний мотив «Я навчаюся для того, щоб своїми успіхами радувати близьких, батьків»,
- на 4-му місці соціальний мотив «Я навчаюся для того, щоб бути корисним людям»,
- на 5-му місці пізнавальний мотив «Я навчаюся для того, щоб отримувати добрі оцінки»,
- на 6-му місці пізнавальний мотив «Я навчаюся тому, що мені подобається процес навчання»,
- на 7-му місці соціальний мотив «Я навчаюся для того, щоб виконувати завдання, будучи задоволений моїми успіхами»,
- на 8 місці соціальний мотив «Я навчаюся для того, щоб бути успішним».

...спілкували інші, товариші».

Позивимося на те, які мотиви займають перші 4 місця у ієрархії: два ціннісних і два пізнавальних. Отже, робимо висновок про гармонійне їх розподілення у сучасного студента молодших курсів.

Інші питання анкети також обробляються за певною технологією, а отримані результати дозволяють нам більше розуміти які пріоритети у навчанні сучасного студента на наших заняттях, або які індивідуальні особливості йому властиві.

Висновки. Апостеріорне оцінювання як інструмент внутрішнього забезпечення якості освіти дозволяє глибше пізнати суб'єкта навчальної діяльності студента – як основного споживача освітніх послуг. Результати оцінювання дозволяють наблизити навчальний процес кожного до максимальних можливостей особистості та скоригувати педагогічну діяльність.

Подальші напрями роботи. В рамках наукового дослідження планується автоматизувати технологію апостеріорного оцінювання показників навчальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Система забезпечення якості вищої освіти у болонському процесі та механізми її імплементації в Україні [Електронне видання]. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/juni08/16.htm>
2. Матрос Д. Ш., Полев Д. М., Мельникова Н. Н. Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательного мониторинга. – М.: Педагогическое общество России, 2001. – 128с.
3. Ніколаєнко С. Рейтингові системи - складові національного моніторингу якості вищої освіти / С. Ніколаєнко // Вища шк. - 2007. - № 4. - С. 3-14.
4. Савченко О.Я. Теоретичні підходи до визначення якості шкільної освіти / О.Я. Савченко // Педагогіка і психологія. - 2007. - № 2. - С. 26-33.
5. Лукіна Т.О. Загальні принципи та організаційні засади моніторингу як засобу управління якістю освіти на різних рівнях / Т. О. Лукіна // Педагогіка і психологія. - 2007. - № 2. - С. 52-60.
6. Ляшенко О.І. Організаційно-методичні засади моніторингу якості освіти / О.І. Ляшенко // Педагогіка і психологія. - 2007. - № 2. - С. 34-40.
7. Лантух Л.І. Діагностично-коригуюча функція оцінювання навчальних досягнень учнів / Л. І. Лантух, К. М. Муліка // Постметодика. - 2007. - № 3. - С. 27-29.
8. Логвіненко В.Г., Лавров Є.А. Удосконалення системи оцінки бакалаврської або магістерської роботи у вищому аграрному навчальному закладі // Вища

- освіта України: [зб. наук. праць]. – К.: Інститут вищої освіти АПН України, 2008 р. – Додаток 3, том III (10). – Тематичний випуск „Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – С. 257 – 265.
9. Пілов П.І., Свіжевська С.А. Анкетування, як механізм моніторингу задоволеності внутрішніх споживачів освітнього процесу [Електронне видання]. Режим доступу: http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_ankr/anketuvannya-yak-mekhanizm-mon-toringu-zadovolnost-vnutr-shn-kh-spozhivach-v-osv-tnogo-protsesu.php
10. Маркова А.К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте. Пособие для учителя. — М.: Просвещение, 1983. — 96 с.
11. Логвіненко В.Г. ІКТ-компетентність та ІКТ-компетенція майбутнього фахівця // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики. Збірник наукових праць. Випуск VII: В 3-х томах. — Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2008. — т.3: Теорія та методика навчання інформатики. — 345с. — С.121-130.
12. Маригодов В.К., Слободянюк А.А. Основы научных исследований инженерная педагогика: Монография. — Севастополь: Изд-во СевГРТУ, 1999. — 240 с.
13. Кремер Н.Ш. Теория вероятностей и математическая статистика. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. - с.441.

ЗМІСТ

1. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ: СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЙНІСТЬ

АНДРОЩУК А. Г. Якість освіти: комунікативна компетентність як необхідна складова сучасної професійної підготовки	6
БЕЛА Л. П. Структурно-змістова характеристика професійної математичної компетентності майбутніх інженерів	13
БЕЛЬЧЕВ П. В., БОСОВА О. Г. Покопото-педагогічні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів математики	22
БЕЛЬЧЕВ П. В., МУРТАЗИЄВ Е. Г. Роль і місце культурно-історичної складової у змісті сучасної природно-математичної освіти	30
БРОДОВА О. В. Формування комунікативних умінь майбутніх пілотів	38
ВАСИЛЬЄВА Н. В., ЯРЕМЧУК О. Б. Оптимізація навчального процесу при викладанні неврології іспитниками студентам в Буковинському державному медичному університеті	46
ВОСКОБОЙНИКОВ С. О. Професійна підготовка фахівців галузі захисту інформації у контексті інтеракції у сферній освітній простір	53
ГОНЧАРОВА І. С. Суцільність, зміст та структура полікультурної компетентності майбутніх менеджерів торгівлі	61
ГРИНЬОВ С.Я. Культура охорони праці як основа професійної компетентності керівника підприємства	70
ДОЛЯ В. С., КОЗІТЬ В. І., САВКО А. В. Заходи удосконалення якості викладання фармацевтичної	77
ДРОЗДОВИЧ Н. Ю. Роль англійської мови професійного спрямування у формуванні соціальних навичок студентів технічних спеціальностей	82
ЗЕЛІСКО Л. І. Програми ініційованої освіти у системі професійної підготовки фахівців-ористів	90
КАНАТНИКОВА О. А. Культура ділового спілкування майбутніх юристів як показник підвищення якості знань в умовах запровадження європейських стандартів вищої освіти в Україні	98
КАСІЯНЦЬ С. Е. Самоосвітня компетентність майбутніх економістів: структурні компоненти та їх змістові характеристики	120
КНИШ Є. Г., ТИХЕНКО Н. Д., КАТЛАШЕНКО А. Г., МАТЕЦЬКИЙ М. М. Управління якістю фармацевтичної освіти: досвід запровадження кредитно-модульної системи навчання та його вплив на удосконалення	129

КОЛОМІЄЦЬ Т. В. Психолого-педагогічні та організаційно-методичні умови формування фахової комунікативної компетентності у майбутніх провізорів при кредитно-модульній системі навчального процесу	136
КОНДРАТЕНКО О. О. Формування культури ділового спілкування майбутніх фармацевтів у вищих навчальних закладах: необхідні уміння і навички	144
КОРНІЄВСЬКА В.Г., ПАНЧЕНКО С.В., КОРНІЄВСЬКИЙ Ю.І. Тестування як форма контролю знань з фармацевтичної ботаніки	153
КОСТЕНКО В.Г., СОЛОГОР І.М. Формування професійної іншомовної компетентності у дипломованих фахівців медико-біологічного профіля: виклики та напрямки їх подолання	159
КРИВЕНКО В.І., ГРІНЕНКО Т.Ю., КАЧАН І.С., ПАХОМОВА С.П. Актуальні питання організації навчального процесу студентів-магістрів 5 курсу медичного факультету зі спеціальності «Лабораторна діагностика» на засадах кредитно-модульної системи.	167
КУЗНЕЦОВА В.М., ШЕВЕРНИЦЬКА Н. М. Формування іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних ВНЗ у навчальному процесі	174
КУШНІРОВА Т.Є. Комплексний підхід до організації самостійної роботи студентів у системі формування професійної компетентності	181
ЛОБУРЕЦЬ А.В. Управління якістю освіти суб'єктами місцевого самоврядування	188
ЛУКАШЕНКО Т. Ф. Формування екологічної компетентності майбутніх інженерів як педагогічна проблема	196
ЛЯТУРИНСЬКА О.В., МАКАРОВА М.О., СПАХІ О.В., БАРУХОВИЧ В.Я. Педагогічні аспекти придбання знань та вмінь при викладанні дитячої хірургії	205
МЕЛЬНИЧУК І., М. САПІЖАК М. І. Підготовка майбутніх медичних сестер до популяризації здорового способу життя	221
НЕЧЕПОРУК Я.С. Формування готовності курсантів льотних навчальних закладів до нового формату навчання в умовах Болонського процесу	230
ОРАП М.О. Мовленнєва компетенція сучасної студентської молоді	237
ПАСТУХОВА С.Е., ПЕРХАЙЛО Н.А. Теоретические основы обучения устному иноязычному профессионально-ориентированному общению студентов неязыковых вузов	249
ПІДГОРНИЙ А. В., НАЗАРОВА Т. М. Нагальні питання викладання природничо-наукових дисциплін у технічному університеті	265
РАЗНАТОВСКАЯ Е. Н., ГРИЦОВА Н. А. Организация самостоятельной работы студентов высших медицинских учебных заведений при изучении дисциплины «Фтизиатрия» в рамках кредитно-модульной системы подготовки	271

САВЧЕНКО Л.О. Використання діагностичного методу «портфоліо» як засобу підвищення якості знань студентів	277
СИВОЛАП В.В., ГРИГОР'ЄВА З.Ю., ОЛІЙНИК О.І., АВРАМЕНКО Н.Ф., ЛИХАСЕНКО І.В., ПОЛІВОДА С.В., ВОЛОХ Н. Г. Вдосконалення навчання англомовних студентів на кафедрі пропедевтики внутрішніх хвороб за кредитно-модульною системою	282
СТЕПАНЕНКО О. І. Професійна спрямованість навчання іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах	290
СТУПАК Д. Є. Методологічні основи модульного проектування та організації педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх інженерів в галузі безпеки життєдіяльності у ВНЗ	297
УМЕРОВА Л.Д. Повышение эффективности профессиональной подготовки будущих инженеров по охране труда с использованием информационных технологий	305
УСИК О.Ф. Особливості підготовки студентів спеціальності «соціальна педагогіка» до викладацької діяльності	321
ЧЕРЕДНІЧЕНКО Н.Ю. Управління якістю професійної підготовки вчителів інформатики в Нідерландах	328
ЧЕРНЬОНКОВ Я.О. Формування професійної культури майбутнього вчителя іноземних мов у процесі індивідуалізації його професійної підготовки	337
ЧУГУЙ Л.В. Особливості відбору та структурування змісту навчання з «Безпеки життєдіяльності» та «Осноів охорони праці» для професійної підготовки майбутніх апаратів	346
ШОСТКА В.І., ДУБІНЯНСЬКИЙ Ю.М. Деякі аспекти підвищення якості професійного формування фахівця в Україні на сучасному етапі	353
ШТЕЛЬМАХ Г.Б. Формування предметних компетентностей майбутніх філологів під час інноваційної діяльності: проблеми і пошуки	360
ЮРЧУК Л.В., ЯНЕНКО Л.Л. Формирование иноязычной компетенции в аспекте развивающего обучения	367
ЯЩЕНКО Е.М. Якість вищої освіти в контексті європейської інтеграції	374

2. МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ЗАСОБИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АННЕНКОВА І. П. Рейтингове оцінювання професійної діяльності викладачів у системі внутрішньовузівського управління якістю освіти.	387
БІЛАЙ І. М., ДЕМЧЕНКО В. О., КРАСЬКО М. П., ОСТАПЕНКО А. О. Проведение дистанционного образования на предаттестационных циклах у совершенствования провизоров.	394
ВОЛОБУЄВА С. В. Проблеми моніторингу якості національної освіти: вітчизняний досвід та перспективи.	400
ГАВРИЛЕНКО К.М., Сучасні підходи до аудиторного оцінювання мовленнєвої діяльності.	413
КІЙКО Т. Б. Методичні основи моніторингу формування професійної мотивації майбутніх учителів до здоров'язберігаючої педагогічної діяльності.	421
ЛОГВИНЕНКО В.Г. Апостеріорне оцінювання як внутрішнє забезпечення якості навчально-пізнавального процесу.	429
МОСКАЛЕНКО В. Ф., ЯВОРОВСЬКИЙ О. П., ОСТАПЮК Л. І., ЧЕШУК В. С., ГРЕБЕНЬ Н. К. Модернізація робочих навчальних планів і програм підготовки лікарів в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця за результатами співпраці в проєкті «Tempus-Munteana».	437
ОМЕЛЬЯНЕНКО С.В., ДОННІК М.С. Портфоліо як засіб оцінювання якості практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів.	447
РАКИТИНА О. В. Мониторинг научно-исследовательской компетентности в ВУЗе (психолого-педагогические аспекты).	454
СВІЖЕВСЬКА С. А. Експертиза якості освіти: європейський підхід до оптимізації критеріїв акредитації у ВНЗ УКРАЇНИ.	460
ТКАЧОВА Н. О., ЩЕБЛИКІНА Т. А. Загальнотеоретичні основи здійснення внутрішнього моніторингу навчальних досягнень студентів у педагогічних вишах.	468
ЧЕРЕДНІЧЕНКО Н.Ю. Управління якістю професійної підготовки учителів інформатики в Нідерландах.	476
ЩЕРБАКОВА О. А. Досвід початкового аналізу чинників підвищення ефективності викладання риторикознавчих дисциплін у вищій школі України на основі компетентнісного підходу: вітчизняні завдання та європейська практика.	485

Збірник НАУКОВИХ ПРАЦЬ засновано у 2000 році.

ЗАСНОВНИК:

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №16427-4899Р від 20. 01. 2010 року.

Збірник затверджено постановою президії ВАК України
з психологічних та філософських наук від 14.04.2010 №1-05/3,
педагогічних наук від 06.10.2010 №3-05/6.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

В.П. Коцур, доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ПЕДАГОГІКА: Вашуленко М.С., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України; Волков Л.В., доктор педагогічних наук, професор; Нікітчина С.О., доктор педагогічних наук, професор; Токмань Г.Л., доктор педагогічних наук, професор; Шапран О.І. доктор педагогічних наук, професор; Коцур Н.І. доктор історичних наук, професор.

ПСИХОЛОГІЯ: Булах І.С., доктор психологічних наук, професор; Корніяка О.М., доктор психологічних наук, професор; Калмикова Л.О., доктор психологічних наук, професор; Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор; Татенко В.О., доктор психологічних наук, професор, член-Кореспондент НАПН України;

ФІЛОСОФІЯ: Андрущенко В.П., доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України, член-кореспондент НАН України; Базалук О.О., доктор філософських наук, доцент; Рик С.М., кандидат філософських наук, доцент (заступник головного редактора); Стадник М.М., доктор філософських наук, професор; Стогній І.П., доктор філософських наук, професор, Ярошовець В.І., доктор філософських наук, професор; Кожуховська Л.П., кандидат педагогічних наук, доцент, Зленко А.М. кандидат історичних наук (відповідальні секретарі).

Рекомендовано Вченою радою Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (протокол № 2 від 28 жовтня 2013 р.)

За зміст, авторську позицію та достовірність наведених у статтях фактів, цитувань, відповідальність несуть автори.

ISBN 978-966-8840-94-4(2)

© Переяслав-Хмельницький ДПУ
імені Григорія Сковороди, 2013

Рекомендовано Вченою радою
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"
Протокол № 2 від 28 жовтня 2013 р.

Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
"Консалтинг і Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Верстка та макетування:

Онкович А.Д., Омелян О.А.

Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" – Додаток 1 до Вип. 31, Том II (44) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – К.: Гнозис, 2013. – 506 с.

Humanitarian Bulletin SU "Pereyaslav-Khmelnytsky Pedagogical University by H.Skovoroda" - Supplement 1 to Vol. 31, Volume II (44): Thematic Issue "Higher Education in Ukraine in the context of integration into the European educational space." - K.: Gnosis, 2013. - 506 p.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору. Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також - умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

© Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2013 р.

© НТУУ "Київський політехнічний інститут", 2013 р.

© Східно-Європейський Інститут Психології, 2013 р.

© Видавництво "Гнозис", 2013 р.

Друк ТОВ "ГНОЗИС". Свідоцтво про внесення до Держ. реєстру від 27.10.2005 р. серія ДК № 2328.

Підписано до друку 22.11.2013 р. Формат 60х84/16. Папір офс № 1. Гарнітура Helios.

Ум. друк. арк. 28,0. Наклад 300 примірників. Зам. № 8494/2.